

УДК 338.48-024.71:338.486.1.02-029:3(477)+(100)

Пархоменко О.Г.

кандидат географічних наук, доцент
кафедра екології, географії та природокористування
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна,
14013
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7939-9576>
E-mail: sasho1979turizm@ukr.net

Щука Г.П.

доктор педагогічних наук, професор
кафедра географії і туризму
Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II
площа Кошута, 6, м. Берегове, Закарпатська
область, Україна, 90202
E-mail: halina.shchuka@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4368-5081>

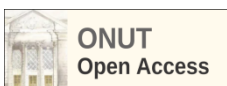
Ковальська Л.В.

кандидат географічних наук, доцент
кафедра туризмознавства і краєзнавства
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
вул. Галицька 201 Б., факультет туризму, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000
E-mail: lesia.kovalska@pnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7582-8249>

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЯВИЩА OVERTOURISM В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

У статті розглянуто *overtourism* як багатогранне соціально-економічне явище, що сприяє економічному розвитку регіонів та породжує значні виклики для навколишнього середовища, інфраструктури та соціокультурного середовища. Проаналізовано передумови, прояви та наслідки *overtourism* у глобальному та національному контексті. Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові методи аналізу, синтезу, порівняння та систематизації, а також статистичні дані UN Tourism, Державної прикордонної служби України, ДАРТ та органів місцевого самоврядування. Встановлено динаміку туристичних потоків у 2023–2025 рр., виділено ключові дестинації, які зазнають *overtourism*. Виділено ознаки *overtourism*. Виокремлено причини та локації цього явища в Україні. Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні індикаторів для оцінювання рівня *overtourism* у національних умовах та розробці механізмів інтегрованого управління туристичними потоками.

Ключові слова: *overtourism*, туристичне навантаження, туристичні потоки, внутрішній туризм, туристичний збір.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Серед специфічних ознак сучасного туризму особливої уваги заслуговують його швидкоплинність та мобільність. Підтвердженням глибинних трансформацій, що відбуваються у контексті глобалізаційних процесів є *overtourism*, тобто надмірне насичення окремих популярних туристичних місць потоками відвідувачів. Основні причини виникнення *overtourism*: бюджетні авіаперельоти та здешевлення транспорту; популяризація напрямків через соціальні мережі; бурхливе зростання платформ короткострокової оренди житла; відсутність або неефективність стратегічного планування туризму; орієнтація на кількісні показники розвитку (кількість туристів) замість якості туристичної послуги.

Overtourism є одним з найважливіших викликів сучасного туризму, який потребує негайного вирішення через спільні зусилля місцевих урядів, тури-

стичних організацій та громад. Розуміння природи цього явища, а також ефективне управління туристичними потоками дозволить зберегти унікальні місця для майбутніх поколінь і забезпечити сталий розвиток індустрії туризму на глобальному та регіональному рівнях.

Аналіз останніх публікацій по проблемі.

Чой Дж., Чон Х. Асперін А. [11] аналізують заходи, які впроваджуються для обмеження туристичних потоків (заборони, штрафи, податки та системи бронювання), підкреслюють необхідність балансування між економічними вигодами від туризму та збереженням культурної спадщини.

Гарсія-Ернандес М., де ла Калле-Вакеро М., Чаморро-Мартінес В. [12] підкреслюють необхідність впровадження обмежувальних заходів для збереження культурної спадщини. Жемла М. [20] проводить систематичний огляд літератури, присвяченої *overtourism* у європейських історичних містах та ре-

комендує впровадження спеціальних заходів для зниження туристичного тиску на місцевих жителів. У статті Шафіє М. [17] досліджується використання ІТ технологій для управління туристичними потоками та зменшення негативного впливу overtourism. Автор підкреслює важливість стратегічного планування та співпраці між урядовими структурами, місцевими громадами та приватним сектором. Дослідження Новака М., Ковальські П. [15] спрямовані на необхідність впровадження заходів для розподілу туристичних потоків у часі та просторі з метою зменшення негативного впливу на природне середовище.

Ці дослідження підкреслюють важливість комплексного підходу до управління overtourism, включаючи впровадження технологічних рішень, стратегічне планування та врахування потреб місцевих громад.

Формулювання цілей дослідження. Аналіз міжнародного та національного досвіду надмірного та неконтрольованого зростання туризму з огляду на ймовірність перетворення його із джерела доходів на джерело проблем, ставлячи під загрозу соціальну гармонію, екологічну стійкість та культурну унікальність DESTINACIЙ.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Overtourism є унікальним явищем, яке одночасно має позитивний і негативний вплив на різні аспекти життя суспільства, середовища та економіки.

Туризм є важливою економічною галуззю для багатьох країн, особливо для тих, що приймають велику кількість туристів. Втім, надмірний потік туристів може створювати економічні труднощі. Наприклад, внаслідок високого попиту на туристичні послуги ціни на житло, їжу та інші продукти можуть значно зростати. Це створює додатковий тиск на місцевих жителів, особливо в популярних туристичних DESTINACIЯХ, де життя стає дорожчим через конкуренцію за ресурси. У той же час великі потоки туристів часто змінюють соціальну структуру громад. Місцеві жителі почуваються дискомфортно через присутність великих груп туристів. Це також може спричинити культурну, у тому числі й релігійну напругу, коли іноземні туристи не враховують особливості місцевих традицій та норм.

Кількість міжнародних туристичних прибуттів у всьому світі зростає. За даними Туристської організації ООН (UN Tourism), станом на 2024 р. зареєстрованих 1,4 млрд прибуттів, що на 11% більше, ніж у 2023 р. [5]. Таке зростання пов'язане з високим попитом на подорожі після пандемії і триваючим відновленням туризму у країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону, який у 2024 р. відвідало 316 млн туристів. Порівняно з 2023 р. кількість прибуттів зросла на 33%. На Близькому Сході у 2024 р. зареєстровано 95 млн прибуттів туристів, що на 32% більше, ніж у 2019 р. До Африканського регіону у 2024 р. прибуло на 7% більше туристів, ніж у 2019 р. (74 млн). За UNWTO Північна та Південна Америки прийняли 213 млн туристів, що на 3% менше, ніж у

2019 р. Проте, у Карибському рекреаційно-туристичному субрегіоні та Центральній Америці допандемійний рівень перевищено.

За даними UN Tourism, усі європейські країни станом на 2024 р. перевершили допандемійний рівень. Так, Європейський континент відвідало 747 млн іноземних туристів (на 1% більше туристів, ніж у 2019 р.), що становить майже половину всього міжнародного потоку [19]. Європа залишається найпривабливішим для туризму регіоном світу, за винятком держав Центральної та Східної Європи. Це пов'язано з повномасштабним воєнним вторгненням росії на територію України, міжнародними санкціями та політичною напругою.

До туристичних DESTINACIЙ, котрі зазнали надмірного туристичного навантаження, за версією ООН, увійшли: Куала-Лумпур (Малайзія), Стамбул (Туреччина), Маніла (Філіппіни), Джакарта (Індонезія), Каїр (Єгипет), Делі (Індія), Бангкок (Таїланд), Богота (Колумбія), Мумбаї (Індія) та Хошимін (В'єтнам). Явище overtourism прослідковується через стрімке зростання туристичних потоків за умови обмеженої пропускної спроможності інфраструктури, що значно підвищує ризики соціальної напруги, деградації середовища та втрати автентичної культурної ідентичності.

Явище overtourism може виникати в окремі сезони та у межах певних DESTINACIЙ. Наприклад, дослідженнями Пліхти Г. [16] встановлено, що у Польщі формується актуальна проблема короткострокової оренди житла як прояв надмірного напливу туристів на ринок житла в історичному місті Кракові.

В Україні overtourism почав проявлятися в останні десятиліття. Сьогодні це явище притаманне таким містам, як Київ, Львів, а також природоохоронним об'єктам. Основними передумовами для виникнення та розвитку overtourism у відносно мирній частині України є: раптове збільшення кількості населення та відносна безпека у західній частині країни у зв'язку з воєнними діями росії на східній, північній та південній частинах України; розвиток внутрішнього туризму; інфляція гривні та дорожчання закордонних подорожей; розвиток туристичної інфраструктури країни та цифровізація туризму.

Виникнення явища overtourism можна констатувати тоді, коли зберігається тенденція збільшення платників податків, кількість перетинів кордону, зростання туристичного збору, зростання цін у пікові сезони. Зупинимося на цьому більш детальноше.

Збільшення платників податків. На початку 2025 р. за даними ДАРТ до бюджету України було перераховано 2 млрд 938 млн грн податків. У 2023 р. ця сума склала – 2 млрд 49 млн грн. Для порівняння у 2021 р. до держбюджету країни надійшло 2 млрд 232 млн грн.

Кількість платників податків у 2024 р. у порівнянні з 2023 р. зросла на 7%. З них, кількість юридичних осіб лишилася на рівні 2023 р. – майже 3,5

тис., а фізичних – зросла на 9%. У порівнянні з 2021 р. загальне скорочення склало 20%. Зокрема, порівнюючи 2024 та 2021 рр. кількість юридичних осіб платників податків зменшилася на 33%, а фізичних – на 15%.

Найбільша частка надходжень до державного бюджету за минулий рік сплачена готелями – 1 млрд 954 млн грн і склала 66,5 %. Ці надходження майже вдвічі перевищили ті, які представники готельної галузі сплатили до бюджету у 2023 р. (1 млрд 304 тис. грн) і більша за ту, яка була сплачена готелями у 2021 р. (1 млрд 289 млн грн).

Податкові надходження від туристичних операторів у 2024 р. у порівнянні з 2023 р. зросли майже вдвічі і становлять 304,7 млн грн проти 205,8 млн грн. У 2021 р. сума надходжень від представників цього виду діяльності склала 259 млн грн [3].

Кількість перетинів кордону. За даними Державної прикордонної служби України, протягом 2024 р. державний кордон України перетнуло понад 2 541 883 іноземних громадян. Ці дані охоплюють усі категорії візитів, зокрема туристичні, приватні, службові, транзитні тощо. Найбільш поширеною є приватна мета (понад 2,48 млн відвідувань) [4].

За даними Державної прикордонної служби України, станом на 21 грудня 2024 р. (у передріздвяний період) за добу кордон перетнуло 150 тис громадян [5]. У період з 17 по 23 травня 2025 р. пасажиропотік через український кордон збільшився на 1,6% і становив 499 тис осіб, з яких 254 тис осіб (+0,8%) виїжджали з України, а 245 тис в'їхали (+ 2,5%) [7].

Левову частку відвідувачів становлять громадяни сусідніх країн (Молдова, Румунія, Польща, Угорщина, Словаччина), однак зростає потік і з інших держав (Ізраїль, США, Німеччина, Туреччина, Велика Британія).

Зростання туристичного збору. В Україні туристичний збір встановлюється як фіксована сума за кожну добу тимчасового проживання. Розмір збору визначається місцевими радами, але не може перевищувати 0,5% від мінімальної заробітної плати (МЗП) для внутрішніх туристів та 5% для іноземних. Так, Понорницька селищна рада (Чернігівська область) рішенням від 10.07.2024 р. № 3777 визначила ставки туристичного збору ставки з 01.01.2025 р. – 0,5% від мінімальної заробітної плати (далі МЗП) для внутрішнього туризму та 1,0% від МЗП для в'їзного туризму [10], а ставки Мукачівська міська рада (Закарпатська область) у 2024 р. затвердила на рівні 0,5% від МЗП для внутрішнього туризму та 0,6% від МЗП для в'їзного туризму [9].

Зростання цін у пікові сезони. У туристичному комплексі «Буковель» регулювання кількості туристів та попиту здійснюється за допомогою динамічного ціноутворення, де вартість ski-пасів зростає у пікові періоди, а розвантаження трас проходить за рахунок пілг на вечірнє катання [1].

Україна, попри відносно нерівномірний розвиток туризму, вже фіксує прояви overtourism у низці туристично привабливих локацій (гірські системи Карпат, міста Умань та Львів, туристичний комплекс «Буковель» тощо). Водночас варто зазначити, що прояви overtourism на теренах України підсилюються недостатньою відповідністю інфраструктури (через війну) та слабким розвитком системи упорядкування туристичних потоків, котрі сприяють надмірному навантаженню на природні ландшафти та екосистеми. Особливо гостро постають питання управління відходами у туристичних центрах, які виявляються неспроможними впоратися з утилізацією значних обсягів сміття у періоди пікової активності відвідувачів. Зокрема, дослідженнями Мурави І. та Коробейникової Я. [14] встановлено, що такі туристичні локації, як міста Яремче та Косів, стикаються з проблемами перевантаження сміттєзвалищ, які заповнені на 80–90%. Це призводить до екологічного навантаження та деградації природного середовища. У Національному природному парку «Синевир» у 2020 р. було проведено акцію з прибирання території парку, під час якої зібрали близько 600 кг сміття, у Галицькому НПП у 2025 р. – близько 400 кг. Це свідчить про існування проблеми засмічення природних територій через значну відвідуваність туристів [2; 8].

В Україні наразі overtourism має лише локальний прояв. Це явище проявляється в окремі періоди, у тому числі й під час російсько-української війни й характерне для таких міст, як Львів, Ужгород, Умань, а також населених пунктів карпатської гірської місцевості тощо. Наприклад, у 2024 р. пік туристичних відвідувань та збільшення тривалості перебування туриста у м. Львів припав на літній період. Це місто відвідали українські туристи (85% усіх відвідувачів) з таких міст, як Київ, Тернопіль, Харків та Хмельницький. Серед іноземних туристів (15% відвідувачів) були представники Польщі, Німеччини, Великої Британії, Нідерландів та США [18]. Цьому явищу сприяло впровадження сервісу Lviv City Card, який надавав можливість безкоштовного користування пішохідними та автобусними екскурсійними маршрутами, відвідування понад двадцяти музеїв і галерей, а також забезпечував безоплатний проїзд міським трамвайним транспортом. Картка доступна на термін 24, 48 або 72 год. та супроводжувалася англomовним мобільним додатком, що сприяло полегшенню навігації іноземних туристів у міському просторі.

За інформацією Kyiv Post, понад 30 000 паломників-хасидів приїхали до м. Умань з метою святкування Рош га-Шана (рис. 1). Населення м. Умань становить близько 80 000 осіб. Завдяки напливу паломників, чисельність його збільшилася майже на 50%, вартість проїзду (таксі) та проживання значною мірою зросло.

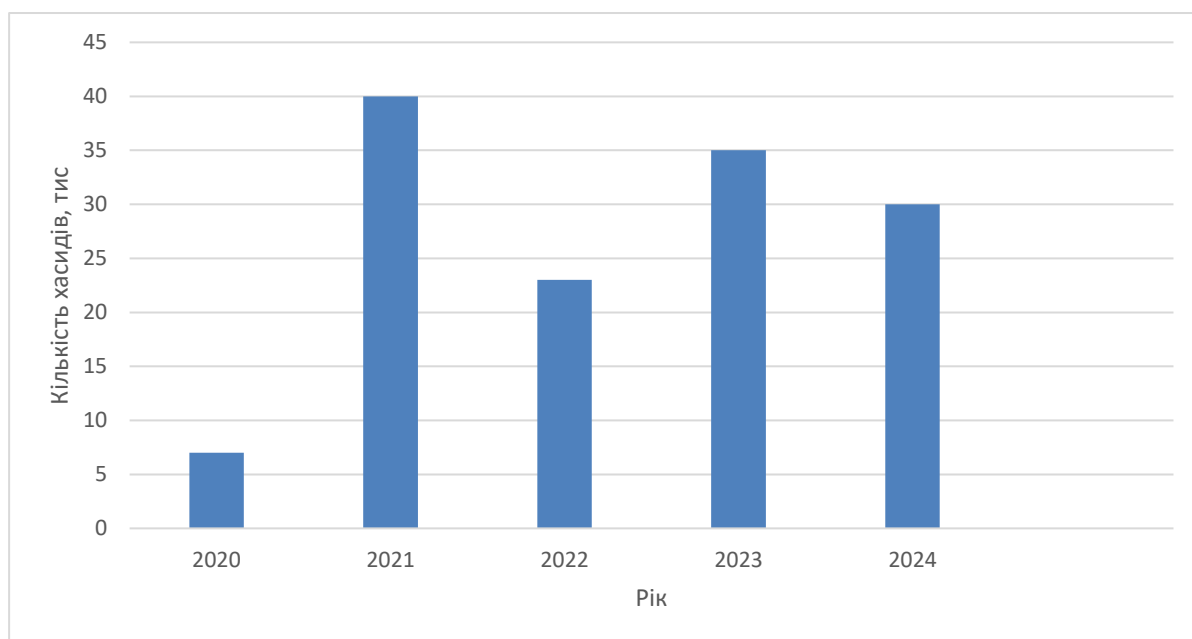

Рис. 1. Динаміка в'їзду паломників-хасидів до м. Умань [13]

З метою мінімізації прояву явища *overtourism* в Україні пропонуються такі заходи: регулювання потоків туристів у післявоєнний період, популяризація менш відомих напрямків, підвищення обізнаності (окультурення) туристів та місцевих громад через розвиток екологічного туризму.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, запобігання негативним наслідкам *overtourism* потребує комплексного підходу, що охоплює державну політику, інституційне регулювання, локальне самоврядування та активну участь громадянського суспільства. У перспективі, розробка національної стратегії управління туристичними потоками, з урахуванням принципів сталого розвитку; запровадження механізмів економічного впливу, зокрема гнучкої системи туристичних зборів (наприклад, підвищення ставок у періоди пікового навантаження); розвиток інфраструктури в дестинаціях з високим

туристичним навантаженням, включаючи транспортну доступність, санітарні об'єкти, системи збору та утилізації відходів; використання цифрових технологій для відстеження туристичних потоків і оптимізації їх розподілу; підвищення екологічної та соціальної свідомості туристів через просвітницькі кампанії, а також залучення місцевих громад до управління туристичною діяльністю; нормативне врегулювання забудови в зонах рекреаційного та природоохоронного призначення з метою запобігання екологічній деградації). Ці заходи сприятимуть формуванню сталого, конкурентоспроможного та екологічно відповідального туристичного сектору в Україні. Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні індикаторів для оцінювання рівня *overtourism* та розробці механізмів інтегрованого управління туристичними потоками.

Література

1. Буковель скі-паси, ціни 2025: Буковель: веб-сайт. URL: <http://zymaghory.com/newscontent/bukovel-skipasy-tsinu-2025/ukr> (дата звернення: 13.05.2025)
2. Галицький національний природний парк: [Веб-сайт]. Галич, 2025. URL: <https://gnp.forest.gov.ua> (дата звернення: 12.05.2025)
3. Державна прикордонна служба України: [Веб-сайт]. Київ, 2025. URL: <https://dpsu.gov.ua/> (дата звернення: 30.04.2025)
4. Скільки іноземців відвідали Україну за 2024 рік та з яких країн приїздили найчастіше? Visit Ukraine: веб-сайт. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/5780/how-many-foreigners-visited-ukraine-in-2024-and-from-which-countries-did-they-come-most-often> (дата звернення: 12.05.2025)
5. Міжнародний туризм у 2024 році повністю відновився до допандемічного рівня 2019 року: Fixygen.Ua: веб-сайт. URL: <https://www.fixygen.ua/news/20250122/mizhnarodniy-turizm-u-2024-rotsi-povnistyu-vidnovivsya-do-dopandemijnogo-rivnya-2019-roku.html> (дата звернення: 20.04.2025)
6. На кордоні фіксується велика кількість перетинів кордону. За минулу добу 150 тисяч: Державна прикордонна служба України: веб-сайт. URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/news/45341-upd-na-kordoni-fiksuyetsya-velika-kilkist-peretiviv-kordonu-za-minulu-dobu-150-tisyach> (дата звернення: 12.05.2025)
7. На українському кордоні за тиждень на 1,6% зріс пасажиропотік. Судово-юридична: електрон. версія газ. 2025. 25 трав. URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/331919-na-ukrainskoy-granitse-za-nedelyu-na-16-vyros-passazhiropotok> (дата звернення: 25.05.2025)

8. Національному природному парку «Синевир»: [Веб-сайт]. НПП Синевир, 2025. URL: <https://synevyr-park.in.ua/u-npp-synevyr-zavershyly-vesnianyy-zabir-ikry/> (дата звернення: 15.05.2025)
9. Про особливості сплати туристичного збору у 2025 році йшлося під час робочої зустрічі з платниками у Мукачеві. *Головне управління ДПС у Закарпатській області*: веб-сайт. PUL: <https://zak.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/875078.html> (дата звернення: 21.05.2025)
10. Ставки туристичного збору на 2025 рік, введені в дію 01.01.2025. *Понорницька селищна рада*: веб-сайт. URL: https://ponornycka-gromada.gov.ua/stavki-turistichnogo-zboru-14-42-07-22-01-2025/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.04.2025)
11. Choi J., Jeon H., & Asperin A. Popularity paradox in Venice, Italy: a battle of priorities // *Journal of Tourism and Hospitality*. 2024. Vol.12. Iss. 3. P. 1–10 doi: 10.1177/21649987241281375.
12. García-Hernández M., de la Calle-Vaquero M., & Chamorro-Martínez V. Can Overtourism at Heritage Attractions Really Be Sustainably Managed? Lights and shadows of the experience at the site of the alhambra and generalife. // *Heritage*. 2023. Vol. 6. Iss. 10. P. 6494–6509. doi: 10.3390/heritage6100339
13. Jewish New Year: Ukraine Sees Record Number of Hasidic Pilgrims, Despite the War. *Kyiv Post*: веб-сайт. URL: https://www.kyivpost.com/post/39989?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.05.2025).
14. Murava I., Korobeinykova Y. The Analysis of the Waste Problem in Tourist Destinations on the Example of Carpathian Region in Ukraine // *Journal of Ecological Engineering*. 2016. Vol. 17. Iss. 2. P. 43–51
15. Rogowski M., Zawilińska B., Hibner J. Managing tourism pressure: Exploring tourist traffic patterns and seasonality in mountain national parks to alleviate overtourism effects // *Journal of Environmental Management*. 2025. Vol. 373. P. 123430-123442. doi: 10.1016/j.jenvman.2024.123430
16. Plichta G. The problem of short-term rental as a manifestation of the overtourism effect on the housing market in the historical city of Krakow // *Świat Nieruchomości*. 2018. № 106(4). P. 57-64
17. Shafiee M. M. Navigating overtourism destinations: Leveraging smart tourism solutions for sustainable travel experience // *Sustainable Tourism*. 2024. Vol. 5. Iss. 2. P. 2841-2853 doi: 10.54517/st.v5i2.2841
18. Tourists in Lviv 2024: What does a typical portrait of a city visitor look like during the war? *Visit Ukraine*: веб-сайт. URL: https://visitukraine.today/blog/4664/tourists-in-lviv-2024-what-does-a-typical-portrait-of-a-city-visitor-look-like-during-the-war?srltid=AfmBOoo3mgVj_iHJUhtZnPyalvCWCMRLDh-S1KB-UDrnBSQe2NyPkTsO&utm_source=chatgpt.com#who-is-coming-to-lviv-in-2024. (дата звернення: 12.05.2025)
19. United Nations Tourism: [Веб-сайт]. 2025. URL: <https://www.unwto.org> (дата звернення: 02.05.2025)
20. Żemła M. European historic cities and overtourism – conflicts and development paths in the light of systematic literature review // *International Journal of Tourism Cities*. 2024. Vol. 10. Iss. 1. P. 353–372. doi: 10.1108/IJTC-07-2023-0140

Стаття надійшла 1.06.2025

Стаття прийнята до друку 15.06.2025

Доступно в мережі Internet 15.07.2025

Parkhomenko O.

PhD, Associate Professor
Department of Ecology, Geography and Environmental
Management
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv
Colehium»
Hetmana Polubotka str., 53, Chernihiv, Ukraine, 14013
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7939-9576>
E-mail: sasho1979turizm@ukr.net

Shchuka H.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Department of Geography and Tourism
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Col-
lege of Higher Education
Kossuth square, 6, Berehove, Zakarpattia region,
Ukraine, 90202
E-mail: halina.shchuka@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4368-5081>

Kovalska L.

PhD, Associate Professor
Department Of Tourism Studies and Regional Studies
Vasyl Stefanyk Precarpathian national university
Halytska str., 201B, faculty of tourism, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000
E-mail: lesia.kovalska@pnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7582-8249>

MODERN SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF THE OVERTOURISM PHENOMENON IN UKRAINE AND THE WORLD

Overtourism is a unique phenomenon that simultaneously exerts both positive and negative impacts on various aspects of society, the environment, and the economy. The article explores the emergence and intensification of overtourism in different parts of the world and identifies key trends observed globally and in

Ukraine. Based on statistical data from UN Tourism and national institutions, the study highlights a steady post-pandemic increase in international tourist flows, especially in the Asia-Pacific region, the Middle East, and Europe. Particular attention is paid to the negative consequences of overtourism, including increased pressure on local infrastructure, inflation in housing and services, changes in community structure, and degradation of the natural and cultural environment. The research identifies manifestations of overtourism in Ukraine during the war, particularly in cities like Lviv, Uzhhorod, and Uman, and in natural tourist destinations such as the Carpathians and national parks. The study outlines economic indicators—such as rising tax revenues, tourist fees, and prices during peak seasons—that signal the growing scale of the phenomenon. Specific attention is given to the issue of waste management in overloaded destinations, as illustrated by the cases of Yaremche, Kosiv, and the Synevyr and Halych National Nature Parks. The article suggests regulatory and educational measures to mitigate the effects of overtourism in the post-war period, including limiting visitor numbers in peak seasons, promoting lesser-known destinations, and fostering environmental awareness. The scientific novelty of the research lies in the identification of overtourism as an emerging phenomenon in Ukraine under war conditions and the substantiation of strategic tools for its management. The practical significance of the findings is evident in the potential use of proposed solutions by local authorities, tourism managers, and environmental institutions to ensure the sustainable development of tourism.

Key words: overtourism, tourist flows, tourism infrastructure, tourist tax, internal tourism, Ukraine, sustainable development.

References

1. Bukovel ski-pasy, tsiny 2025. Bukovel. <http://zymaghory.com/newscontent/bukovel-skipasy-tsiny-2025/ukr> (Retrieved May 13, 2025)
2. Halyskyi natsionalnyi pryrodnyi park. Halych, 2025. <https://gnp.forest.gov.ua> (Retrieved May 12, 2025)
3. Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy. <https://dpsu.gov.ua/> (Retrieved April 30, 2025)
4. Skilky inozemtsiv vidvidaly Ukrainu za 2024 rik ta z yakikh krain pryizdyly naichastishe?. Visit Ukraine. <https://visitukraine.today/uk/blog/5780/how-many-foreigners-visited-ukraine-in-2024-and-from-which-countries-did-they-come-most-often> (Retrieved May 12, 2025)
5. Mizhnarodnyi turyzm u 2024 rotsi povnistiu vidnovyvsia do dopandemiinoho rivnia 2019 roku. Fixygen.Ua. <https://www.fixygen.ua/news/20250122/mizhnarodniy-turizm-u-2024-rotsi-povnistyu-vidnovivysya-do-dopandemiynogo-rivnya-2019-roku.html> (Retrieved April 20, 2025)
6. Na kordoni fiksuietsia velyka kilkist peretyniv kordonu. Za mynulu dobu 150 tysiach. Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy. <https://dpsu.gov.ua/uk/news/45341-upd-na-kordoni-fiksuyetsya-velika-kilkist-peretyniv-kordonu-za-minulu-dobu-150-tisyach> (Retrieved May 12, 2025)
7. Na ukrainskomu kordoni za tyzhden na 1,6% zris pasazhyropotik. Sudovo-irydychna: elektron. versiia haz. (2025, May 25). <https://sud.ua/uk/news/ukraine/331919-na-ukrainskoy-granitse-za-nedelyu-na-16-vyros-passazhiropotok> (Retrieved May 25, 2025)
8. U NPP «Synevyr» zavershyly vesnianyi zabir ikry. NPP Synevyr. (2025). <https://synevyr-park.in.ua/u-npp-synevyr-zavershyly-vesnianyy-zabir-ikry/> (Retrieved May 15, 2025)
9. Pro osoblyvosti splaty turystychnoho zboru u 2025 rotsi yshlosia pid chas robochoi zustrichi z platnykamy u Mukachevi. Holovne upravlinnia DPS u Zakarpatskii oblasti. <https://zak.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/875078.html> (Retrieved May 21, 2025)
10. Stavky turystychnoho zboru na 2025 rik, vvedeni v diiu 01.01.2025. Ponornytska selyshchna rada. https://ponornytska-gromada.gov.ua/stavki-turistichnogo-zboru-14-42-07-22-01-2025/?utm_source=chatgpt.com (Retrieved April 12, 2025)
11. Choi, J., Jeon, H., & Asperin, A. (2024). Popularity paradox in Venice, Italy: a battle of priorities. *Journal of Tourism and Hospitality*, 12(3), 1–10. doi: 10.1177/21649987241281375.
12. García-Hernández, M., de la Calle-Vaquero, M., & Chamorro-Martínez, V. (2023). Can Overtourism at Heritage Attractions Really Be Sustainably Managed? Lights and shadows of the experience at the site of the alhambra and generalife. *Heritage*, 6(10), 6494–6509. doi: 10.3390/heritage6100339
13. Jewish New Year: Ukraine Sees Record Number of Hasidic Pilgrims, Despite the War. Kyiv Post. https://www.kyivpost.com/post/39989?utm_source=chatgpt.com (Retrieved May 12, 2025).
14. Murava, I., & Korobeinykova, Y. (2016). The Analysis of the Waste Problem in Tourist Destinations on the Example of Carpathian Region in Ukraine. *Journal of Ecological Engineering*, 17(2), 43–51
15. Rogowski, M., Zawilińska, B., & Hibner, J. (2025). Managing tourism pressure: Exploring tourist traffic patterns and seasonality in mountain national parks to alleviate overtourism effects. *Journal of Environmental Management*, 373, 123430–123442. doi: 10.1016/j.jenvman.2024.123430
16. Plichta, G. (2018). The problem of short-term rental as a manifestation of the overtourism effect on the housing market in the historical city of Krakow. *Świat Nieruchomości*, 106(4), 57–64
17. Shafiee, M. M. (2024). Navigating overtourism destinations: Leveraging smart tourism solutions for sustainable travel experience. *Sustainable Tourism*, 5(2), 2841–2853 doi: 10.54517/st.v5i2.2841

18. *Tourists in Lviv 2024: What does a typical portrait of a city visitor look like during the war?* Visit Ukraine. https://visitukraine.today/blog/4664/tourists-in-lviv-2024-what-does-a-typical-portrait-of-a-city-visitor-look-like-during-the-war?srsltid=AfmBOoo3mgVj_iHJUhtZnPyalvCWCMLRDh-S1KB-UDrnBSQe2NyPkTsO&utm_source=chatgpt.com#who-is-coming-to-lviv-in-2024. (Retrieved May 12, 2025)
19. United Nations Tourism. (2025). <https://www.unwto.org> (Retrieved May 2, 2025)
20. Żemła, M. (2024). European historic cities and overtourism – conflicts and development paths in the light of systematic literature review. *International Journal of Tourism Cities*, 10(1), 353–372. doi: 10.1108/IJTC-07-2023-0140

Received 1 June 2025

Approved 15 June 2025

Available in Internet 15.07.2025

Цитування згідно ДСТУ 8302:20

Пархоменко О. Г., Щука Г. П., Ковальська Л. В. Сучасні соціально-економічні аспекти явища overtourism в Україні та світі // Економіка харчової промисловості. 2025. Т.17, вип. 2. С. 81-87.

Cite as APA style citation

Parkhomenko, O., Shchuka, H., & Kovalska, L. (2025). Modern socio-economic aspects of the overtourism phenomenon in Ukraine and the world. *Food Industry Economics*, 17(2), 81-87.